

BRALNA KULTURA UČENCEV OŠ VRHOVCI

RAZISKOVALNA NALOGA

OŠ VRHOVCI
Cesta na Bokalce 1
1000 Ljubljana

BRALNA KULTURA UČENCEV OŠ VRHOVCI

RAZISKOVALNA NALOGA

Področje: SLOVENSKI JEZIK IN KNJIŽEVNOST

Avtorice: Uma Gorjup, 8. b, Nika Skodlar, 8. c, Kristina Touzery , 8. b

Mentorica: prof. slov. Tina Lipovšek Željko

Ljubljana, marec, 2022

KAZALO VSEBINE

KAZALO SLIK.....	2
KAZALO GRAFIKONOV.....	2
POVZETEK.....	3
1 UVOD.....	4
1.1 Namen raziskovalne naloge.....	4
1.2 Hipoteze.....	5
1.3 Metodologija dela.....	5
2 TEORETIČNI DEL.....	6
2.1 Bralna kultura.....	6
2.2 Branje.....	6
2.3 Bralni razvoj.....	7
2.4 Šolska knjižnica in knjižničarski krožek.....	9
2.5 Bralna značka.....	9
2.6 Domače branje.....	10
2.7 Cankarjevo tekmovanje.....	11
2.8 Šolski časopis.....	11
2.9 Projekti povezani z branjem.....	13
2.10 Intervju s šolsko knjižničarko Bernardo Frass.....	14
3. RAZISKOVALNI DEL.....	18
3.1 Rezultati.....	18
3.2 Razprava.....	32
3.3 Zaključek.....	34
4. VIRI IN LITERATURA.....	36
5. VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA.....	36
6. PRILOGA (ANKETNI VPRAŠALNIK).....	37

KAZALO SLIK

Slika 1: Šolski časopis Vrhovški šolar.....	12
Slika 2: Pogled v notranjost jubilejne izdaje ob 60-letnici.....	12
Slika 2: Knjižničarka Bernarda Frass.....	14
Slika 3: Med knjižnimi policami.....	17

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Kateri razred obiskuješ?.....	18
Grafikon 2: Spol anketiranca.....	19
Grafikon 3: Ali so ti starši brali, ko si bil v vrtcu, oz. še nisi znal sam brati?.....	19
Grafikon 4: Trditve glede bralnih navad staršev.....	20
Grafikon 5: Kako pogosto doma kupujete knjige?.....	21
Grafikon 6: Kako pogosta obiskujete knjižnico?.....	22
Grafikon 7: S kom se pogovarjaš o prebrani knjigi?.....	23
Grafikon 8: Kakšna je bila zaključna ocena pri slovenščini v lanskem šolskem letu?.....	24
Grafikon 9: Kako pogosto ti branje pomaga pri pouku?.....	24
Grafikon 10: Ali je branje pomembno za učinkovito življenje?.....	25
Grafikon 11: Pri katerem bralnem projektu sodeluješ?.....	26
Grafikon 12: Ali rad bereš?.....	27
Grafikon 13: Koliko knjig na mesec prebereš?.....	27
Grafikon 14: Na podlagi česa izbereš knjigo?.....	28
Grafikon 15: Žanri knjig.....	29
Grafikon 16: Kako doživljaš branje?.....	30
Grafikon 17: Preživljanje prostega časa.....	31

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo skušale ugotoviti, kakšna je bralna kultura učencev na naši šoli. Najprej smo se v teoretičnem delu pozanimale o tem, kaj sploh je bralna kultura in zakaj so bralne navade pomembne, kaj vse vpliva na dobre bralne navade učencev ter kako te vplivajo na delo pri pouku ter učni uspeh. Na podlagi naših predvidevanj smo oblikovale hipoteze. Predvidevale smo, da se temelji bralnih navad postavijo že v družini, kasneje imata pa pomemben vpliv tudi šola in vrstniki. Branje ima pomembno vlogo pri delu v šoli, ljubitelji knjig in branja pa se aktivno vključujejo tudi v aktivnosti povezane z branjem. Zanimalo nas je tudi, po katerem kriteriju si učenci izberejo literarna dela ter koliko časa namenijo branju. Kljub pozitivnemu odnosu do branja pa smo menile, da učenci v prostem času vseeno raje posežejo po telefonu, računalniku ali pa se ukvarjajo s športom.

Da bi dobile odgovore na ta vprašanja, smo v raziskovalnem delu naredile anketo in intervjuvale šolsko knjižničarko, ki je potrdila nekatere naše domneve. Anketa je zajemala 17 vprašanj, nanjo se je odzvalo 216 učencev in sicer 54 % deklet in 46 % fantov. Učencem smo jo posredovale v spletne učilnice. Namenjena je bila učencem od prvega do devetega razreda, najmlajšim naj bi pri reševanju pomagali starši. Na anketo je odgovorilo 216 učencev. Anketa nam je dokazala, da večina učencev rada bere, kar pa s starostjo upada (v prvem VIO 74,2 %, v drugem 75,9 % in v tretjem le 52,1%). Največ učencev meni, da z branjem pridobi nove informacije in da je branje pomembno za učinkovito učenje, žal pa bolj slabo sodelujejo pri dodatnih bralnih dejavnostih. V današnjih dneh je vloga družine in šole zelo pomembna, saj branje že tako ali drugače posledično upada na račun vseh družabnih aplikacij, svetovnega spleta, telefonov in številnih televizijskih programov.

1 UVOD

Branje je potovanje ... Po bralnem svetu potujemo iz različnih razlogov. Nekatere knjige so obvezne, saj so del učnega načrta, druge pa beremo zaradi potrebe. Potrebe po veselju ob prebrani knjigi, sprostitve, zabavi ... Branje nam lahko tudi pomaga, saj je vir informacij, poleg tega pa širi našo domišljijo in besedni zaklad. Ko beremo, spoznamo tudi kup novih oseb, s katerimi se velikokrat lahko tudi poistovetimo.

Za to temo raziskovalne naloge smo se odločile, ker nas zanima, koliko učenci naše šole sploh bere, kaj najraje berejo in kakšen je njihov odnos do branja. Poleg tega tudi me rade beremo, saj smo istega mnenja kot George R. R. Martin, ki pravi: *»Kdor bere, živi tisoč življenj, tisti, ki ne, pa zgolj eno«*. Knjige so naše prijateljice, zanimalo pa nas je, kako radi jih imajo učenci naše šole. In tukaj se je začelo novo poglavje našega bralnega potovanja in vesele smo, da ga lahko tudi delimo.

1.1 Namen raziskovalne naloge

V raziskovalni nalogi na temo Bralne kulture na naši šoli želimo izvedeti, kakšen odnos imajo učenci do branja, kakšne so njihove bralne navade in če učenec branje pomaga pri pouku. Sklepale smo, da se dobre bralne navade z zgledom naučimo že v krogu družine, s tem ko nam starši berejo kot majhnim otrokom in kasneje, ko nas spodbujajo k branju. Takim učenec branje ne predstavlja problema, kot vemo, je dobro branje podlaga za dobro učenje. Na naši šoli imamo tudi veliko dejavnosti, ki spodbujajo branje. To so: šolska knjižnica in knjižničarski krožek, Cankarjevo tekmovanje, šolski časopis, Bralna značka, domače branje, projekti povezani z branjem (Bralne iskrice) ipd. Zanimalo nas je tudi, kaj ponujajo te aktivnosti ter v kolikšni meri se učenci vključujejo vanje.

1.2 Hipoteze

Oblikovale smo hipoteze, ki jih bomo potrdile, ali ovrgle s svojim raziskovalnim delom.

1. HIPOTEZA: Temelji dobre bralne kulture se postavijo v družinskem krogu.
2. HIPOTEZA: Branje pomaga učencem pri pouku.
3. HIPOTEZA: Učenci se aktivno vključujejo v dejavnosti, ki spodbujajo branje.
4. HIPOTEZA: Več kot polovica učencev izbere knjigo na podlagi kratkega povzetka na platnici knjige.
5. HIPOTEZA: Učenci raje namenijo prosti čas drugim dejavnostim kakor knjigi.

1.3 Metodologija dela

Pred začetkom pisanja smo se pripravile in poučile o temi, ki jo bomo obravnavale; tj. bralni kulturi in branju. Pred izdelavo raziskovalne naloge smo pregledale, kaj je o omenjeni temi že napisanega; torej o bralni kulturi ter temah povezanih z branjem ter dejavnostih na šoli, ki spodbujajo branje. Brskale smo po programu COBISS, medmrežju, pogovarjale smo se z učitelji slovenščine, razrednimi učiteljicami in šolsko knjižničarko. Obiskale smo Mestno knjižnico Ljubljana ter poiskale literaturo in članke na to temo.

Podrobno smo se seznanile s temo raziskovalne naloge in spremljajočimi podtemami, naučile smo se, kako napišemo, oblikujemo in strukturiramo raziskovalno nalogo ter dela z različnimi računalniškimi programi (Word, Excel, 1ka ...).

Izdelale smo anketni vprašalnik, v elektronski obliki, ter ga preko spletne povezave objavile v spletnih učilnicah. Naša anketa vsebuje 17 vprašanj (priloga k raziskovalni nalogi), vprašanja so večinoma zaprtega tipa, anketa pa je anonimna. Skušale smo zajeti čim bolj pestro skupino učencev od 1. do 9. razreda, učno uspešnih ter manj uspešnih, ljubiteljev in »neljubiteljev« branja. Želele smo, da je vzorec čim boljši prikaz splošnega stanja na naši šoli.

Opravile smo intervju s šolsko knjižničarko Bernardo Frass, saj smo menile, da je ona glavni vir informacij povezanih z branjem na naši šoli in da bo z odgovori ovrgla ali podprla naše hipoteze.

Rezultate smo predstavile v obliki grafov ter na ta način tudi slikovno prikazale rezultate ter jih analizirale, s tem pa ovrgle ali podprle naše hipoteze.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Bralna kultura

Pojem bralna kultura je zelo obširen, saj ta ne vključuje samo branja, ampak tudi odnos do branja, ki se kaže kot izposoja in nakup knjig, količina in vrsta prebranih del, uporaba elektronskih knjig, vključevanje v dejavnosti povezane z branjem in predvsem odnos do vsega tega. Velik dejavnik bralne kulture je družina, saj otrok, ki prihaja iz družine, kjer se veliko bere, posluša in pogovarja o knjigah, pripoveduje zgodbe in usmerja otrokovo gledanje televizije, ohrani veliko več radovednosti in zanimanja za stvari, predvsem pa dobro razvije bralno sposobnost. Na drugi strani pa imajo otroci, ki so jih starši posedli pred televizijo in jih tam pustili predolgo, da bi imeli mir pred njimi, ali pa jim dali za ogled prezahtevne ali neprimerne vsebine za njihovo starost, velike težave z branjem in učenjem jezikov. Tudi vloga šole je pri branju zelo pomembna; od njenega načina spodbujanja branja in ponudbe dodatnih dejavnosti je zelo odvisno, ali se bo število bralcev v prihodnje povečalo ali zmanjšalo. V današnjih dneh je vloga družine in šole zelo pomembna, saj branje že tako ali drugače posledično upada na račun vseh družabnih aplikacij, svetovnega spleta, telefonov in številnih televizijskih programov.

1.2 Branje

Branje je nenavadna dejavnost. Po eni strani samotna, individualna, mirna, po drugi je to živahno in komunikativno sodelovanje z besedilom. V knjigo se lahko za trenutek, uro ali kar za celo popoldne umaknemo, lahko pa se ob njej družimo s prijatelji, z učiteljem ali celo s povsem naključno navzočimi opazovalci in bralci. Prav vsi prispevki, tiskani in elektronski, nas opozarjajo, da si svet branja delimo. Beremo ista besedila in si izmenjujemo mnenja, ali pa izbiramo različne knjige in se potem obveščamo in si svetujemo glede nadaljnjih bralnih raziskovanj. Beremo različno, s tipom, glasno ali s pomočjo znakovnega jezika. Tudi s tem drug drugemu odkrivamo nove plati branja in besedila. Najpogostejša težava, ki jo prepoznavajo

učitelji in starši, je slabo branje in pisanje. Raziskave bralne pismenosti so pokazale, da sodijo odrasli Slovenci v funkcionalni pismenosti med petino najslabše pismenih ljudi v Evropi, študije pri otrocih pa kažejo, da se bralna pismenost pri njih iz leta v leto izboljšuje. V šolskem sistemu, kakršnega imamo v Sloveniji, je težko pridobivati znanje brez branja in pisanja. Zaradi dejavne bralčeve udeležbe je branje tudi nenadomestljiva vaja v rabi jezika in prispeva k razvoju in izboljšanju vseh drugih jezikovnih značilnosti: k boljšemu pisanju, saj bralec ves čas branja opazuje pisano rabo jezika v vseh njenih posebnostih, k boljšemu poslušanju, ker se bralec ves čas uči pazljivo slediti besedilu, in k razvitejšemu govoru, ker bralec spoznava izrazne možnosti jezika in pridobiva nove besede.

2.3 Bralni razvoj

Branje je veščina, ki se začne razvijati že ob rojstvu. Najprej se razvija skozi poslušanje govora in glasov, nadaljuje pa se s prepoznavanjem črk in sestavljanjem besed. Da bi se otroci lažje naučili brati, je dobro, da jih starši na to navajajo že od rojstva. Tu se začne prva stopnja branja, ki se z otrokovim odraščanjem nadgrajuje.

1. stopnja: Dojenčki in malčki

Na tej stopnji otrok vstopi v svet branja, je njegov začetek, zato je pri tem potrebna spodbuda. Otroka je pri listanju in zanimanju za knjige potrebno spodbujati in mu čim več brati. Na ta način razvija tako bralno kulturo, kot tudi jezik. Pomembno je tudi povezovanje otrokove oklice s knjigami in komunikacija med branjem (pogosto spraševanje otroka med zgodbo).

2. stopnja: Otroci od 4 do 7 let

Na tej stopnji je pomembno, da starši otroku glasno berejo vsaj 10 minut na dan. Priporočljivo je, da otroku isto pravljico/zgodbo preberejo večkrat, saj lahko tako otrok lažje razume pomen besed in jih poveže v smiselno celoto (zgodbo). Poleg tega je pomembno, da otrok v tej starosti pridobi dober bralni zgled. Pri tem pomaga obisk knjižnice, bralnih uric, pomemben pa je tudi

dober odnos staršev do knjig. Pri tej starosti lahko starši začnejo otroka tudi opogumljati k branju krajših besed in povedi.

3. stopnja: Otroci od 7 do 9 let

Na tej stopnji otroci prehajajo v samostojne bralce in že začnejo prebirati krajša in ne pretirano težavna besedila. Pri spodbujanju k samostojnemu branju je potrebno zasledovati tudi otrokov interes (npr. če ima rad živali, mu je smiselno kupiti knjigo o živalih). Pomembno je tudi spodbujanje otrokovega branja v vsakdanjem življenju (npr. spodbujanje pri branju recepta, telefonskih števil, iskanja informacij v knjigah in spletu ...). Smiselno je tudi omejiti televizijo in ostalo elektroniko na 10 ur na teden in otroka v preostalem času spodbujati k branju ter družabnim igram, ki vključujejo branje (npr. Monopoly, Spomin, Črka na črko, Activity). Poleg tega pa morajo starši nadaljevati z glasnim branjem težjih besedil.

4. stopnja: Otroci od 9 do 11 let:

Tudi na tej stopnji je še vedno smiselno otroku glasno brati težja besedila ali zanimive članke. Pomembno je omejiti tudi televizijo in elektroniko na 10 do 14 ur na teden, da lahko otrok več časa posveti branju. Pri tej starosti morajo starši še vedno spodbujati otrokovo branje na primer z družabnimi igrami, križankami in podobnim.

5. stopnja: Mladostniki od 11 do 15 let

Na tej stopnji je otrok že popolnoma samostojen bralec, ki branje uporablja kot pomemben del vsakdanjega življenja. Na tej točki je starševska naloga preverjanje, ali otrok dovolj časa posveti branju in ali prebrano tudi razume. Še vedno je smiselno ohraniti omejitve televizije in elektronike na 10 do 14 ur na teden. Pri teh letih je pametno otroka naučiti tudi uporabo programa Cobiss in ga opogumljati, da glasno bere mlajšim otrokom ali sorojencem.

2.4 Šolska knjižnica in knjižničarki krožek

Z vstopom v šolo učenec avtomatično postane član šolske knjižnice. Knjižnica OŠ Vrhovci je bila ena prvih vključena v sistem COBISS. Prvošolce uvajamo v knjižnično-informacijska znanja, kar pomeni, da jih seznanimo z redom in delom izposoje. Knjižnica izvaja tudi različne projekte za učence: Bibliobus pred šolo, Noč v knjižnici, Čajanka, Podarimo knjigo mlajšim učencem, Mega kviz ...

V knjižnici so leposlovne in strokovne knjige namenjene učencem in učiteljem (strokovne so leksikoni in priročniki, slovarji) V naši knjižnici imamo samo knjižno gradivo, včasih smo imeli tudi zvočne kasete in CD-je. Tudi v času korone je knjižnica delovala, sicer na drugačen način in sicer se je usmerila v knjižnično vzgojo npr. Vrhovška kronika, Knjižne uganke, Andersenov dan, Spletni dostop do e-knjig ...

Knjige naročimo glede na povpraševanje, gledamo, da je gradivo primerno starosti in letnemu času. Okoli božiča kupimo nekaj božično-novoletnih knjig. Naša knjižnica se ne more širiti, ker ima premalo prostora, zato gredo v odpis knjige, ki so poškodovane ali imajo najmanj izposoje npr. s partizansko tematiko.

Knjižničarka je vpeljala tudi knjižničarski krožek, ampak le za učence predmetne stopnje, saj se ti bolj spoznajo na knjižnico in na samo delo v njej. Krožek je kar zaživel, veliko deklet se je prijavilo. Na začetku jim je knjižničarka razložila vse o knjižnici, pripravljale so mesečne uganke (knjižne uganke), zavijale knjige, delale razstave, okraševale knjižnico, zlagale knjige na police ... praktično vse, kar počnejo knjižničarke. Knjižničarki so zelo pomagale tudi pri učbeniškem skladu. Žal, zaradi trenutnih razmer, krožka ni že dve leti, vendar se še zdaj najdejo prostovoljci, ki pomagajo v knjižnici.

2.5 Bralna značka

Bralna značka je slovensko kulturno gibanje, ki k branju spodbuja predšolske otroke, osnovnošolce, srednješolce in odrasle. Bralno značko sta leta 1961 ustanovila slovenski pisatelj Leopold Suhadolčan in profesor slovenščine Stanko Kotnik. Prva Bralna značka se je odvijala na Koroškem. Prvo tekmovanje pa je uspešno zaključilo 119 mladih bralk in bralcev. Projekt je najprej deloval v okviru Zveze prijateljev mladine Slovenije (ZMPS), kasneje, leta 2002, pa

so postali samostojno društvo. Od marca leta 2019 pa je Bralna značka tudi vpisana v Slovenski register nesnovne kulturne dediščine.

Koordinatorica Bralne značke na naši šoli je knjižničarka, ki pripravlja tudi bralne sezname in vanje vključuje knjige, ki jih ponuja šolska knjižnica. Učiteljice slovenščine in razredne učiteljice pa so mentorice. Zaključek bralne značke je 2. 4. na Andersenov dan. Na začetku vsakega VIO učenci prejmejo mapo za priznanja, na koncu šolskega leta pa diplomo, v devetem razredu so zlati »bralni značkarji« nagrajeni z izletom v Benetke, povabljeni so na zaključno prireditev v Cankarjev dom, kjer nastopajo kakšni znani kulturniki in prejmejo knjižno darilo slovenskega avtorja.

Poleg tekmovanja pa Društvo Bralne značke organizira tudi več različnih bralnih projektov in delavnic, tako za otroke kot tudi odrasle. Že več kot 60 let je njihov cilj spodbujati prostočasno branje.

2.6 Domače branje

Domače branje je obvezna šolska dejavnost, s katero učenci razvijajo sposobnost branja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Vsako leto knjižnica z učitelji slovenščine oblikuje programe domačega branja, ki jih učencem predstavi septembra. Pri pouku slovenščine učiteljice posredujejo učencem natančna navodila o tem, do kdaj je potrebno posamezno knjigo prebrati in na kakšen način bodo obravnavali knjigo za domače branje. Domače branje lahko preverjamo na različne načine, v obliki testov, literarnih spisov, diskusij ... Cilj pa je, da učenci preberejo vsaj nekaj knjig na leto (sicer nekateri ne bi nobene) ter da svojo bralno sposobnost preverijo na šolskem preverjanju, ob knjigi mogoče tudi uživajo, razvijajo svojo bralno tehniko ter domišljijo, mogoče tudi pridobijo kako dobro oceno, če se še posebej izkažejo v šoli.

2.7 Cankarjevo tekmovanje

Tekmovanje o znanju materinščine ali Cankarjevo tekmovanje je namenjeno razvoju zmožnosti učenca na področju slovenskega jezika, širjenju znanja slovenščine, spodbujanju učencev, da berejo leposlovje in razvoju kritičnega mišljenja. Cankarjevo tekmovanje ni obvezno. To tekmovanje organizira Zavod Republike Slovenije za šolstvo (ZRSS).

Cankarjevo tekmovanje je nastalo na stoletnico rojstva Ivana Cankarja. Takrat so ga poimenovali Tekmovanje iz slovenščine. Šele leta 1984 so ga preimenovali v Cankarjevo tekmovanje.

Tekmovanja o znanju materinščine na osnovni šoli se lahko udeležujejo učenci vseh razredov: od 2. do 7. razreda lahko učenci tekmujejo samo na šolski ravni, učenci 8. in 9. razreda se lahko poleg tekmovanja na šolski ravni, uvrstijo tudi na regijsko in državno raven. Tekmovanja se lahko udeležujejo tudi srednješolci. Priznanja se razlikujejo glede na raven tekmovanja: na šolskem tekmovanju dobiš bronasto priznanje, na regijskem tekmovanju dobiš srebrno priznanje, na državnem tekmovanju dobiš zlato priznanje.

Priznanja ne dobijo vsi učenci, ampak samo določen odstotek najuspešnejših. Torej, če se uvrstiš na regijsko tekmovanje, ni nujno, da dobiš srebrno priznanje.

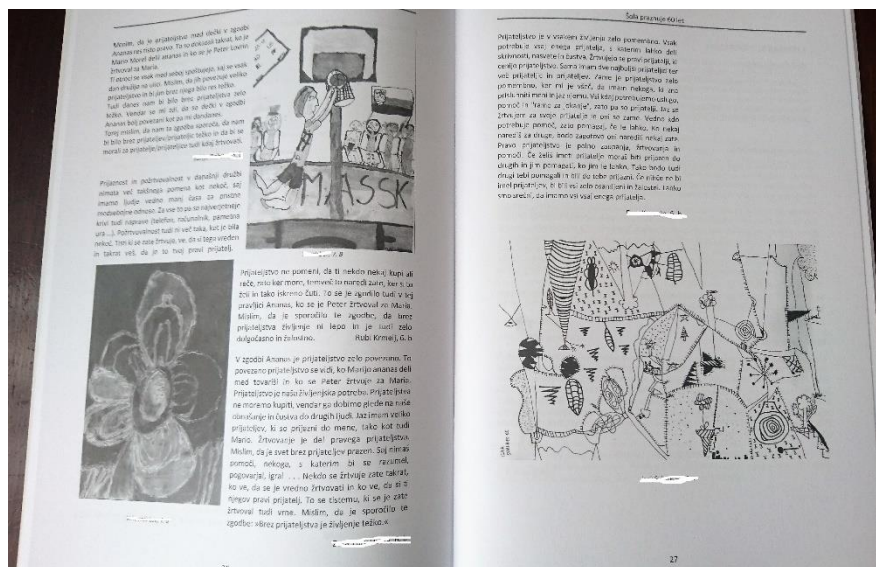
Razlagalne spise na šolski ravni, ki jih napišejo učenci, ne pregleda državna komisija, temveč mentorji v osnovni šoli, ti učence tudi pripravljajo na tekmovanje v okviru dodatnega pouka ali drugih dejavnosti.

2.8 Šolski časopis

V šoli že več kot 29 let izdajamo šolski časopis, imenuje se *Vrhovški šolar*, prej pa se je imenoval *Jez*. Namen šolskega časopisa je strnjena objava in poročanje o letnih dogodkih na šoli ter objava leposlovnih besedil. Časopis ureja učiteljica slovenščine, prispevke pa pišejo učenci vseh razredov, stalne rubrike kot so intervjuji, poročila, projekti ... pa pokrivajo šolski novinarji. Časopis brezplačno prejmejo vsi učenci in učitelji na koncu šolskega leta in ima vlogo letnega almanaha. Časopis vsebuje tudi fotografije risb in likovnih izdelkov učencev.

Slika 1: Šolski časopis Vrhovski šolar

Slika 2: Pogled v notranjost jubilejne izdaje

2.9 Projekti povezani z branjem

Rastem s knjigo je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture. Z njim skušamo osnovnošolce in srednješolce motivirati za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter jih spodbuditi k obiskovanju splošnih knjižnic.

Projekt je Ministrstvo za kulturo začelo izvajati v šolskem letu 2006/2007, najprej zgolj za osnovne šole. Javna agencija za knjigo Republike Slovenije ga je začela voditi ob ustanovitvi leta 2009. Izvajamo ga v sodelovanju s splošnimi knjižnicami, slovenskimi osnovnimi in srednjimi šolami, osnovnimi šolami s prilagojenim programom, zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter osnovnimi in srednjimi šolami v zamejstvu (Avstrija, Madžarska, Italija). Sodelujemo tudi z učitelji, ki poučujejo slovenščino v t. i. sobotnih šolah (Amerika, Avstralija), pri dopolnilnem pouku v tujini (Belgija, BiH, Srbija, Hrvaška, Francija idr.) in v Evropskih šolah (Bruselj, Luksemburg, Frankfurt idr.).

Cilji nacionalnega projekta »Rastem s knjigo« so: spodbujati dostopnost kakovostnega in izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja, promovirati vrhunske domače ustvarjalce mladinskega leposlovja, spodbujati bralno motivacijo šolarjev in njihov obisk splošnih knjižnic, motivirati založnike za večje vključevanje sodobnih slovenskih piscev v založniške programe za mladino ter povečevanje deleža izdanega izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja.

Poleg tega so bili na šoli zelo dobro sprejeti projekti Branje pod zvezdami (prvošolci so prespali v knjižnici in večer namenili branju), Bralne zvezdice in iskalci biserov, Bralci-bralcem, Bralne zvezdice.

2.10 Intervju s knjižničarko Bernardo Frass

Bernarda Frass že 29 let vodi knjižnico na naši šoli, hkrati je koordinatorka Bralne značke, ureja Učbeniški sklad ter vodi projekte povezane z branjem. Pogovor z njo nam je razkril nekaj zanimivosti glede delovanja knjižnice ter bralnih navad naših učencev.

Kakšen je obisk knjižnice na naši šoli in ali učenci radi in pogosto obiskujejo knjižnico?

Slika 3: Knjižničarka Bernardo Frass

Obisk knjižnice je bogat in zadovoljiv, saj tako kažejo tudi statistike, ki jih moramo na vsake 4 leta posredovati NUK-u. Zdaj, ko smo v časih Covid-19 in imajo učenci zaradi prostorske stiske pouk tudi v knjižnici, je obisk upadel, saj je knjižnica odprta le pred in po pouku. Med odmori si učenci ne smejo izposojati knjig, saj je treba upoštevati navodila NIJZ.

Kaj vse obsega delo knjižničarke? Kaj vam je pri vašem delu najbolj všeč?

Delo knjižničarke obsega interno (bibliotekarsko) delo in nato delo z uporabniki. Dopoldne, ko ste vi pri pouku, urejam knjižnico, kupujem knjige, pripravljam projekte, pripravim ure za knjižnično-informacijska znanja, urejam spletne strani, pripravljam sezname za bralno značko, »popravljam« uničene in poškodovane knjige, brskam za e-gradivi, vodim tudi učbeniški sklad in sodelujem z učitelji. Veliko tudi nadomeščam in učim od 1. do 9. razreda. Včasih sem v času nadomeščanja peljala učence v računalniško učilnico in jih učila uporabljati COBISS. Zelo rada opravljam delo knjižničarke, saj imam to prednost, da poznam vse učence in učitelje na šoli. Knjižnica mora biti srce in duša šole.

Kateri žanri so v naši knjižnici najbolj popularni oz. so najbolj izposojani?

Veliko je izposojanja stripov, znanstvene fantastike (Harry Potter), kriminalk in pustolovskih knjig. Učenci v prvem vzgojnem izobraževalnem obdobju (VIO) imajo radi zabavne knjige, opremljene z ilustracijami, poučne knjige o hišnih ljubljenceh, knjige za ustvarjanje, knjige o vesolju, dinozavrih ... Starejši učenci posegajo po knjigah za Bralno značko in Domače branje.

Učenci katerih razredov najpogosteje obiskujejo knjižnico?

Učenci od 1. do 3. razreda so najbolj redni obiskovalci knjižnice, saj jim je zanimivo brskanje med policami, za njih je to prostor, kjer najdejo svoj mir, lahko se sprostijo, igrajo, klepetajo ... Tudi učenci 4. in 5. razredov so še pogosti obiskovalci.

Ali obiskujejo knjižnico bolj dekleta ali fantje?

V prvem VIO se učenci ne ločujejo po spolu in vsi radi obiskujejo šolsko knjižnico. Od 4. razreda naprej se učenci bolj vidno delijo. Dekleta veliko več obiskujejo knjižnico, a to ne pomeni, da fantje ne obiskujejo knjižnice, le manj pogosto.

Ali se vam zdi, da branje s starostjo upada in zakaj?

S starostjo branje upada, še posebej, ko učenci prehajajo na predmetno stopnjo, medtem ko se med študijem zanimanje za branje spet povečuje. Saj razumemo, da je najstniško obdobje osredotočeno predvsem na iskanje samega sebe, bolj jih zanimajo digitalni mediji, imajo druge interese in tako branje ostaja le obveza, ki jo morajo izpolniti pri Domačem branju in Bralni znački.

Katere projekte povezane z branjem imamo na naši šoli?

To leto imamo **Bralne mačke**, pri katerih sodelujem s 3. c in 3. d-razredom. Z učiteljico Amadejo in Natašo G. vsako leto iščemo nove metode dela, ki bi učence navdušile k branju, še bolj pa k osvajanju tehnik branja. Namen projekta je, da učenci ob koncu leta berejo gladko, z razumevanjem, upoštevajo ločila. Vsak teden ponudim v **Mačji žakelj** knjigo za učenca in knjigo za starše. Ko učenci preberejo knjigo, jo ilustrirajo v priložen zvezek, starši pa napišejo mnenje o knjigi, ki sem jim jo priporočila. Učenci knjigo lahko povedo tudi za Bralno značko.

Branje pod zvezdami in Bralne zvezdice in iskalci biserov sta bila ena izmed boljših projektov, ki sem ju predstavila tudi na Ministrstvu za šolstvo, napisala sem o tem dva članka in posnela prispevek za televizijo. Najbolj se nam je vtisnil v spomin obisk župana Zorana Jankoviča, ki nas je prišel obiskat v knjižnico in nam prebral pravljico za lahko noč. Takrat smo tudi prespali v knjižnici. To so res najlepši spomini, ki bodo ostali za vedno. Seveda se je v zdajšnjih časih to ustavilo.

Branje ne pozna meja - Čitanje ne pozna granice je bil projekt, ki sem ga imela približno 4 leta in smo se povezali s hrvaško šolo v Đurđevacu. Ta projekt je potekal tako, da so naši učenci prebrali knjigo hrvaškega avtorja in učenci v Đurđevacu knjigo slovenskega avtorja. To sodelovanje in povezanost učencev je prišlo tako daleč, da smo organizirali skupno srečanje v Ljubljani in Đurđevacu.

Stisni roko v pest je bil projekt ob obletnici smrti Ane Frank. Takrat sem povabila k sodelovanju učiteljici Marjeto in Darjo ter učitelja Bojana. Prvič smo naredili e-knjigo. Takrat je veliko učencev tudi prebralo Dnevnik Ane Frank.

Podarimo knjigo je starejši projekt, ko so učenci podarili knjigo sošolcu ali prijatelju.

V mesecu oktobru imamo tudi projekt **Beremo skupaj**, ki ga pri nas poimenujemo **Bralni zajtrk**. Bralni zajtrk poteka na razredni stopnji (prostovoljno), kjer učenci pred poukom berejo katerokoli knjigo, se umirijo in mirno nadaljujejo s poukom.

Za učence 7. razredov izvajamo projekt **Rastem s knjigo**, kjer vsako leto dobijo v dar leposlovno knjigo slovenskega avtorja.

Omenila sem le nekaj najodmevnejših projektov, bilo je še nekaj manjših, prav tako povezanih s knjigo. Letos bomo zopet poskusili prespati v knjižnici, zagotovo pa bo **Tim srčnosti** pripravil na dan knjige nov izziv učencem razredne in predmetne stopnje.

Ali mislite, da si učenci raje sposodijo ali kupijo knjigo?

To je odvisno od knjige. Največkrat si učenci kupijo knjigo, ki jo lahko večkrat preberejo. Največkrat kupijo celo zbirko, kot je Harry Potter. To je odvisno od bralca in žanra knjige. Veliko

bralcev jo dobi tudi za rojstni dan. Na naši šoli gremo tudi vsako leto na knjižni sejem, na katerem si otroci lahko kupijo določene knjige veliko ceneje in to jih spodbuja k branju.

Ali učenci raje berejo ali počnejo druge dejavnosti?

To je odvisno od generacije in posameznika. Verjetno veliko več učencev hodi na interesne dejavnosti, se pa tudi najdejo učenci, ki zmorejo oboje in učenci, ki radi berejo.

Ali učenci hodijo v knjižnico tudi po strokovno literaturo?

Veliko poučnih knjig si sposojajo mlajši učenci, sploh o živalih in astronomiji. Spodbujam jih, da lahko za Bralno značko preberejo tudi poučno knjigo in jo predstavijo pred razredom.

Ali se je v času Covida-19 izposoja knjig povečala ali zmanjšala?

V času Covida-19, ko smo ostali doma, je knjižnica samevala. Sem pa objavljala novosti na spletu in urejala glasilo, ki sem ga poimenovala **Vrhovška k(o)ronika**. Ko se je šola odprla, je bil kar precejšen obisk. Učenci so res pogrešali knjižni hram. V tem času je težje opravljati delo, saj v knjižnici poteka pouk in je knjižnica odprta le kratek čas. To me zelo žalosti, saj pogrešam knjižnico in vrhovške knjigožere.

Ali so se v tem času bralne navade učencev kaj spremenile?

Bralne navade učencev so se nekoliko zmanjšale. Zagotovo pa k spodbujanju branja pripomore v prvi vrsti družina. Če otroku že od rojstva beremo, se z njim pogovarjamo o prebranem, bo otrok zagotovo užival z nami in knjigo. Vzljubil bo pravljice, pesmice, vzljubil bo knjigo in vzljubil bo branje. Zagotovo bo ob vstopu v šolo dobro pripravljen na učenje in bo uspešnejši pri šolskem delu. Knjige nas vendar bogatijo in širijo naša obzorja.

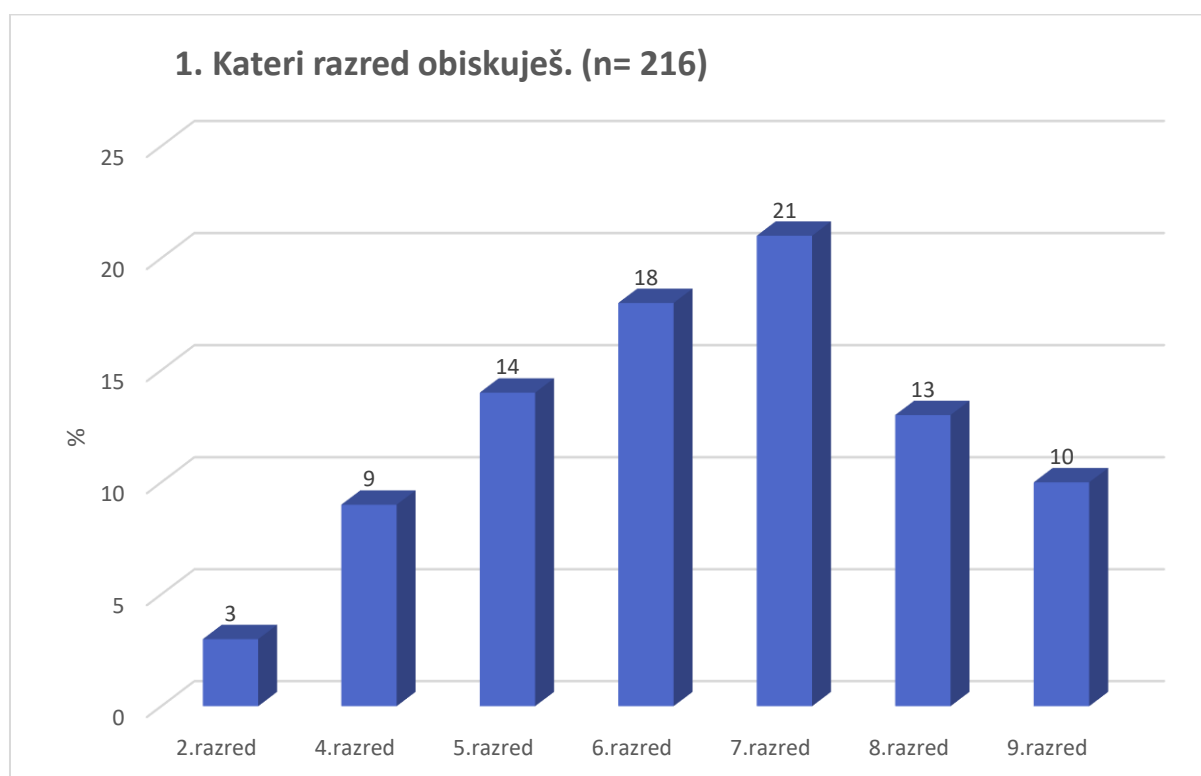

Slika 4: Med knjižnimi policami

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 Rezultati

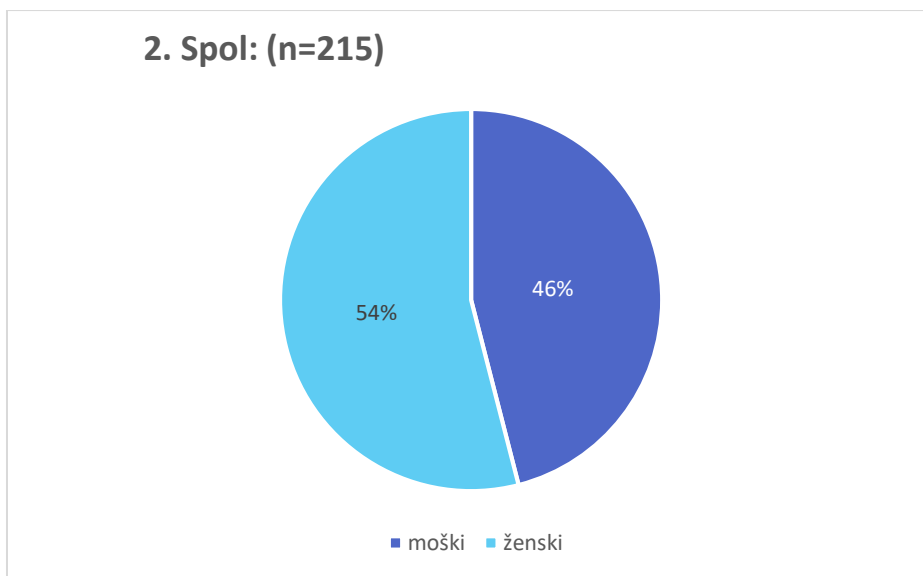
Da bi ugotovile, kakšna je bralna kultura učencev na naši šoli, smo sestavile anketni vprašalnik, ki je zajemal 17 vprašanj. Vprašanja smo sestavile tako, da smo se osredotočile na teme, ki so nas najbolj zanimale. Zanimal nas je vpliv družine, šole in lastnega interesa do branja, oz. vseh dejavnikov, ki vplivajo na to, kakšna bo bralna kultura učenca. Vprašalnik smo spisale v programu Word, nato pa ga pretipkale v digitalni vprašalnik v programu 1-ka. Anketo smo razdelile med učence preko spletne povezave. Pri tem so nam pomagali učitelji razredniki, ki so povezave objavili v spletnih učilnicah, ter prosile učence, da se nanjo tudi odzovejo. Rezultate smo grafično prikazale s pomočjo programa Excel. Za zbiranje podatkov smo izvedle tudi intervju s šolsko knjižničarko Bernardo Frass, ki je bila bogat vir informacij glede bralnih navad naših učencev.

Grafikon 1

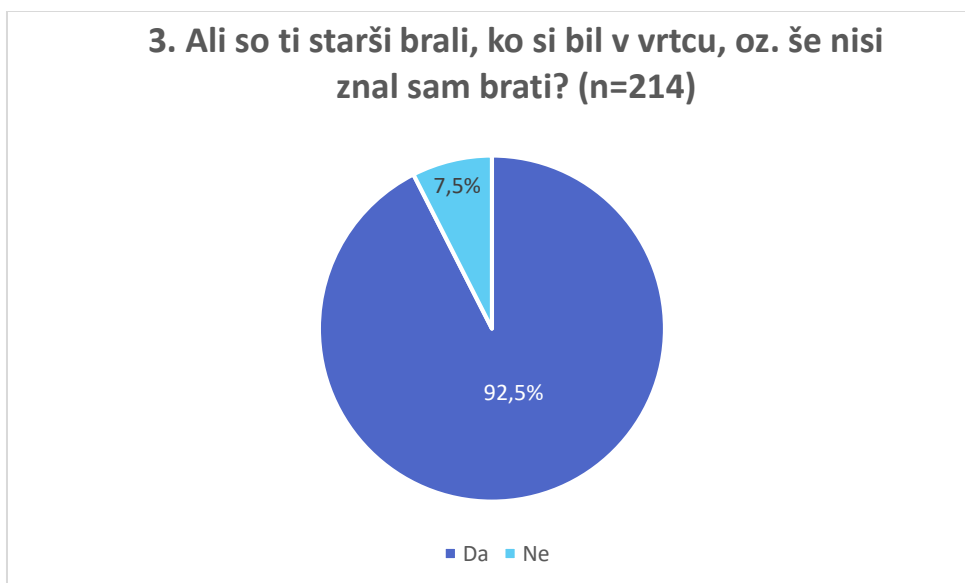
Na našo anketo se je v dveh tednih odzvalo 217 učencev iz vseh treh VIO (vzgojno-izobraževalnih obdobj). Največji delež anketirancev smo prejele iz 3. VIO. Veliko odziva je bilo tudi v 2. VIO, najmanj odziva pa smo prejele iz 1. VIO. Največ anketirancev, kar 21 %, prihaja

iz sedmih razredov, najmanj, zgolj 1 % pa iz 1. razredov. Poleg sedmih razredov so bili zelo aktivni tudi šesti razredi (18 %), 4 % manj udeležbe pa smo prejele iz 5. razredov. Takoj za petimi razredi so anketo v velikem številu rešili tudi učenci osmih razredov (13 %). 10 % anketirancev je tudi devetošolcev, enako število anket pa so rešili tudi tretješolci. 1 % manj udeležbe pri anketi smo prejele v četrth razredih, slabe 3 % anketirancev pa predstavljajo drugošolci (Grafikon 1).

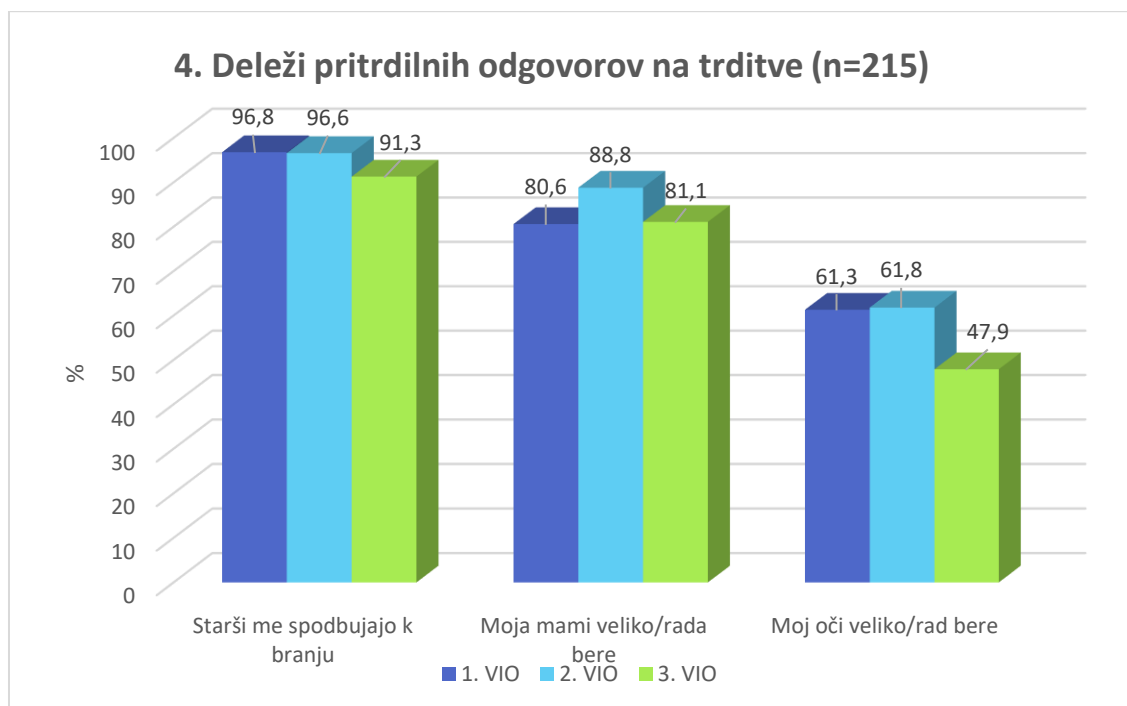
Grafikon 2

Našo anketo je rešilo 46 % učencev in 54 % učenk, kar je razvidno iz Grafikona 2.

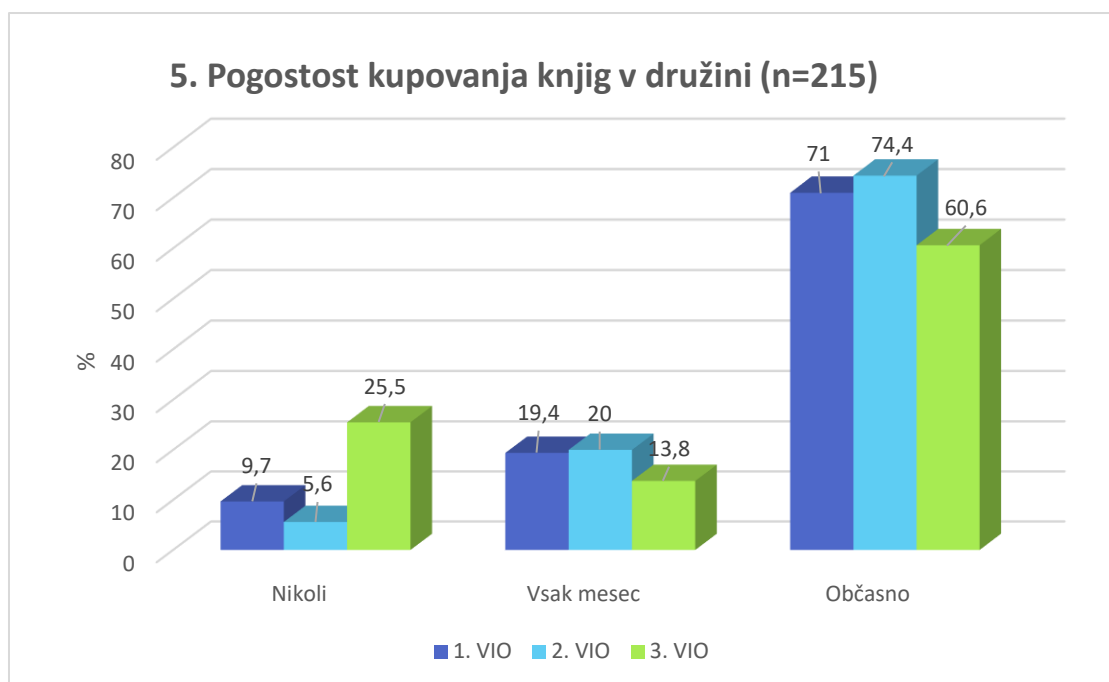
Grafikon 3

Učence smo vprašale (Grafikon 3), ali so jim starši brali, ko so bili v vrtcu, oziroma ko še niso znali sami brati. Na to vprašanje je odgovorilo 214 učencev in kar 92,5 % vseh otrok na naši šoli se je strinjalo s trditvijo, da so jim starši brali knjige kot majhnim otrokom.

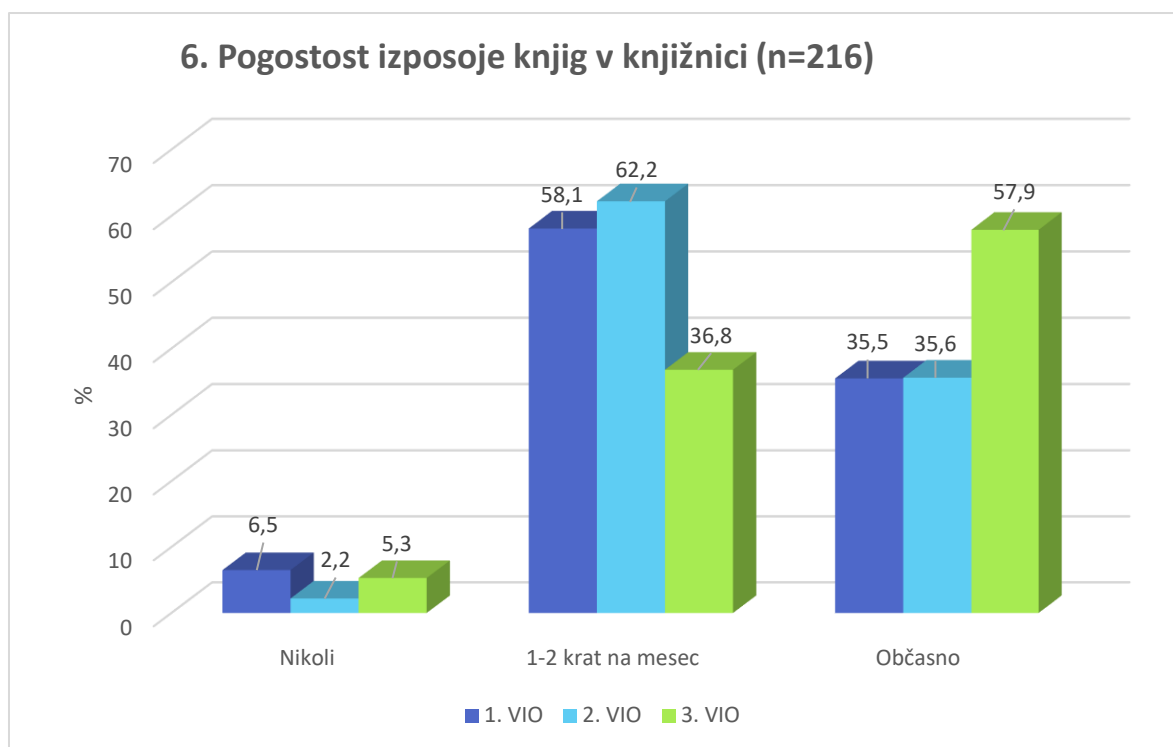
Grafikon 4

Ugotovili smo, da večino učencev starši spodbujajo k branju, kar prikazuje Grafikon 4. Velika večina učencev v vseh treh VIO ocenjuje, da mama rada in veliko bere. Opazili pa smo, da mame raje berejo kot očetje in verjetno s tem postavljajo večji zgled učencem glede preživljanja časa za knjigo. Še posebej izrazit je upad branja očetov v tretjem VIO, kar je lahko posledica starosti ali učenci slabše opazujejo svoje starše.

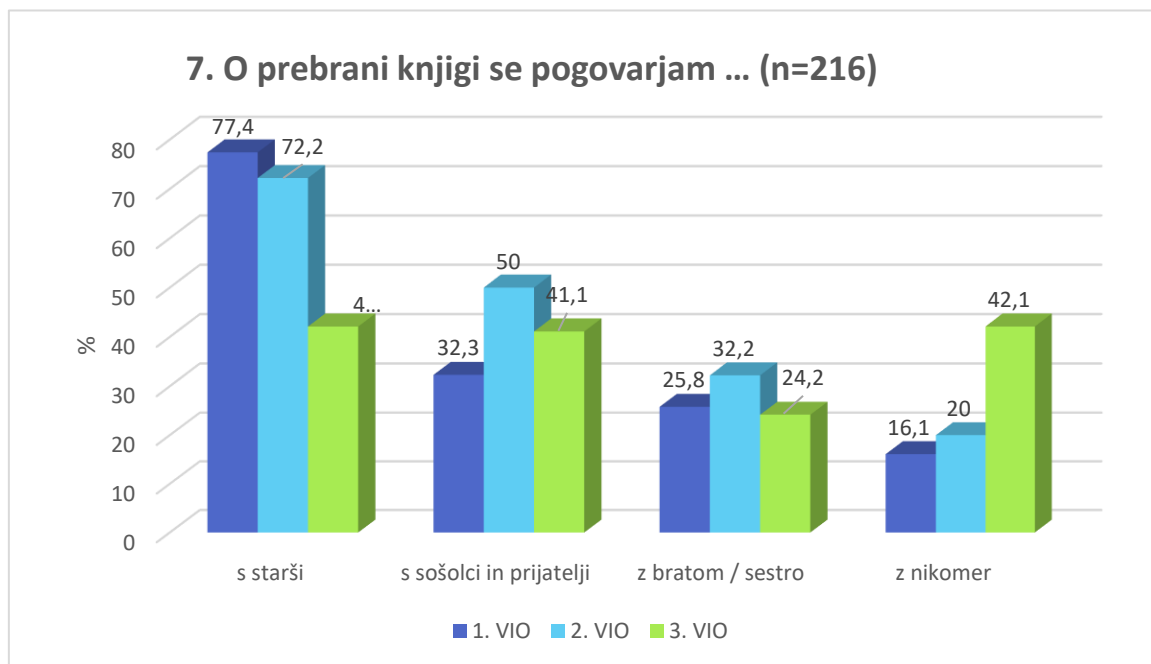
Grafikon 5

Učencem smo zastavile vprašanje, kako pogosto kupujejo knjige v družini (Grafikon 5). Na odgovor se je odzvalo kar 215 učencev. Možni odgovori so bili nikoli, vsak mesec in občasno. 9,7 % učencev iz prvega VIO pravi, da doma ne kupujejo knjig nikoli, 19,4 % jih pravi, da kupujejo knjige vsak mesec in 71 % jih ocenjuje, da občasno. V drugem VIO odgovori niso bili precej drugačni; 5,6 % učencev pravi, da doma ne kupujejo knjig nikoli, 20 % jih pravi, da kupujejo knjige vsak mesec in kar 74,4 % učencev pravi, da jih kupujejo občasno. Medtem ko v tretjem VIO 60,6 % učencev pravi, da doma kupujejo knjige občasno, 13,8 % vsak mesec in 25,5 % nikoli. Najbolj očiten rezultat v vseh treh VIO nam pove, da doma kupujejo knjige občasno, opazile pa smo, da s starostjo učencev tudi nakup knjig upada.

Grafikon 6

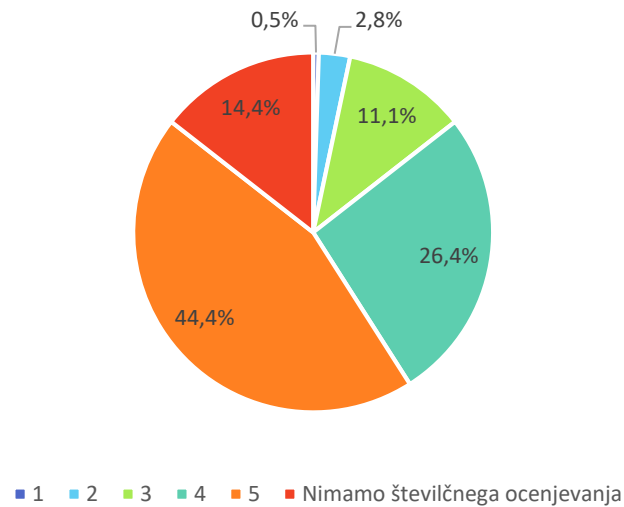
Ugotovili smo, da več kot polovica (58,1 %) učencev 1. VIO obiskuje knjižnico 1-2 krat na mesec, večina ostalih učencev prvega VIO (35,5 %) obiskuje knjižnico občasno. Tudi pri 2. VIO so bili rezultati zelo podobni. Pri 3. VIO je večina učencev (57,9 %) odgovorila, da obiskujejo knjižnico občasno in večina ostalih učencev (36,8 %), le 1-2 krat na mesec. Opazimo lahko, da v 3. VIO upade obisk knjižnice.

Grafikon 7

Ko smo učence vprašale, s kom se pogovarjajo o prebranih knjigah smo izvedele, da se največ učencev o knjigah pogovarja s starši (povprečno 60 %), najmanj pa se jih pogovarja z bratom/sestro (povprečno 28 %). S prijatelji in sošolci se o prebranem pogovarja 44 % anketirancev, o knjigah pa se ne pogovarja 29 % učencev. S starši se o prebranih knjigah največ pogovarjajo učenci 1. VIO (77,4 %), sledijo jim učenci 2. VIO (72,2 %), najmanj pa se s starši o knjigah pogovarjajo učenci 3. VIO (40%). S sošolci in prijatelji se največ o prebranih knjigah pogovarjajo učenci 2. VIO (50 %) in pa učenci 3. VIO (41,1 %). Najmanj pa se o prebranem s sošolci in prijatelji pogovarjajo učenci 1. VIO (32,3 %). Kot smo že omenile, se učenci najmanj pogovarjajo o knjigah s sorojenci, vseeno pa se največkrat z njimi o knjigah pogovarjajo učenci 2. VIO (32,2 %), za njimi učenci 1. VIO (25,8 %), najmanjkrat pa se z njimi pogovarjajo učenci 3. VIO (24,2 %). Najbolj pogosto se o knjigah ne pogovarjajo učenci 3. VIO (42,1 %), sledijo jim učenci 2. VIO (20 %), za njimi pa učenci 1. VIO (16,1 %). S starostjo potreba po pogovoru o knjigah upada.

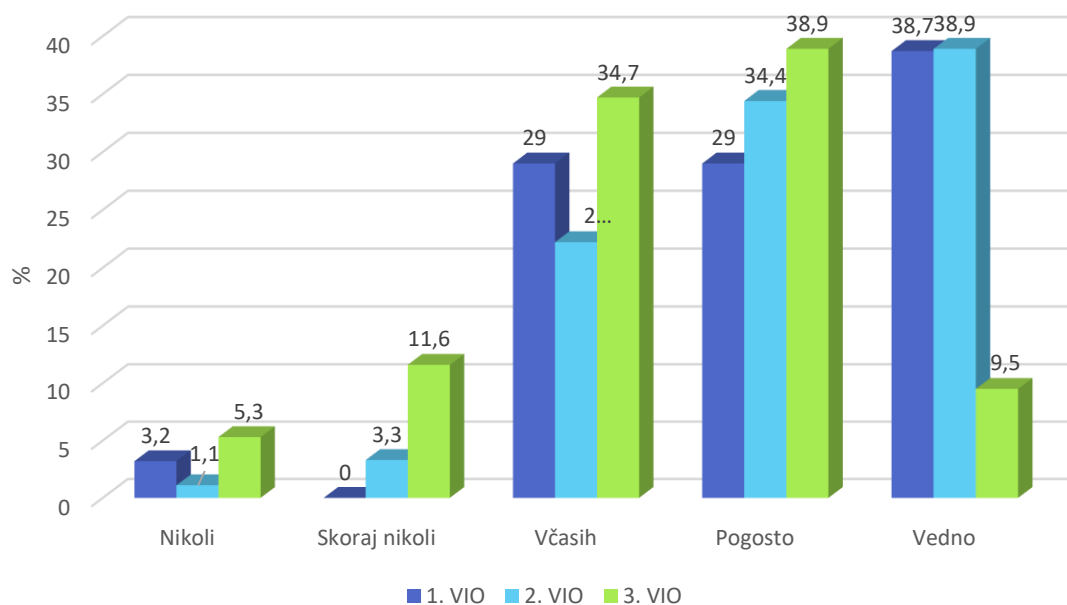
8. Kakšna je bila lansko leto tvoja zaključna ocena pri slovenskem jeziku? (n=216)

Grafikon 8

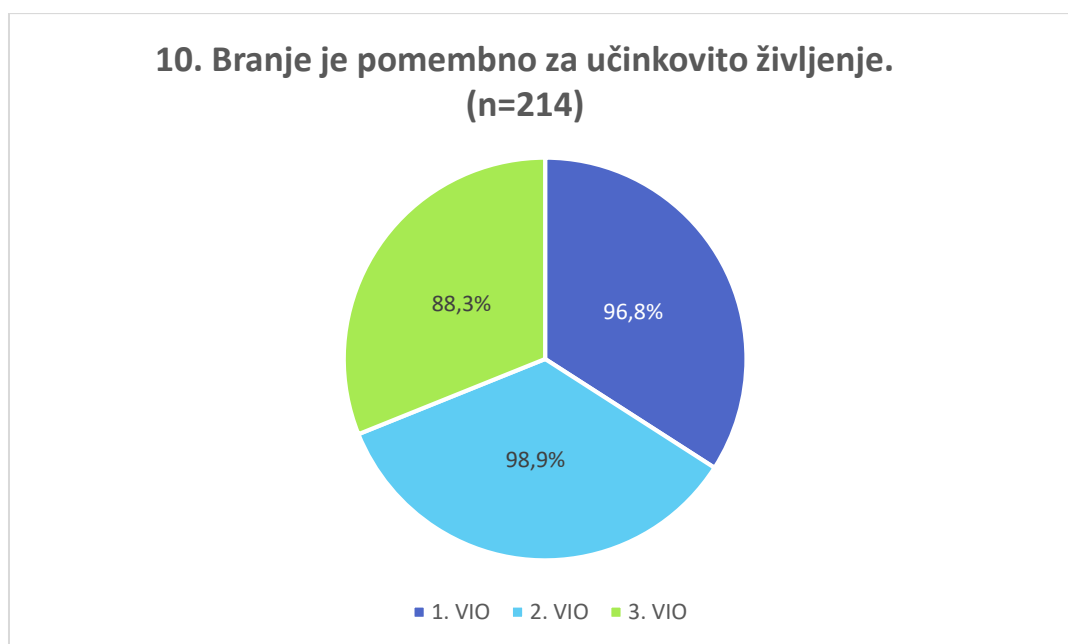
Zanimalo nas je, kako uspešni so učenci pri slovenskem jeziku. V 2. VIO je bila lanskoletna povprečna zaključna ocena pri slovenskem jeziku 4.7, medtem ko je bila v 3. VIO ta nižja in sicer 3.9. Tisti, ki so odgovarjali v 1. VIO, v preteklem šolskem letu še niso imeli številčnega ocenjevanja.

9. Kako pogosto ti branje pomaga pri pouku? (n=216)

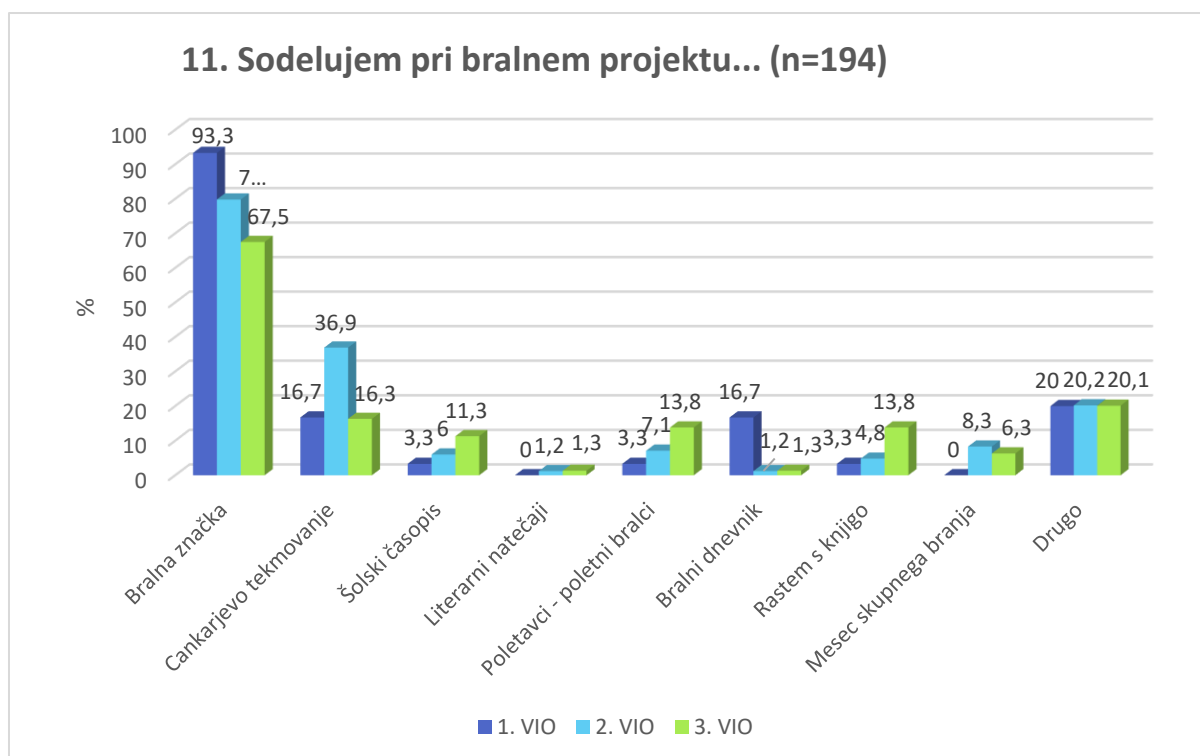
Grafikon 9

Grafikon 9 kaže, da 3,2 % učencev 1. VIO meni, da jim branje pri pouku ne pomaga nikoli, enakega mnenja je 1,1 % učencev 2. VIO in 5,3 % učencev 3. VIO. Da jim branje pri šolskih obveznostih ne pomaga skoraj nikoli ne meni noben učenec 1. VIO, vseeno pa je takšnega mnenja 3,3 % učencev 2. VIO in 11,6 % učencev 3. VIO. Da je branje pri pouku včasih koristno včasih meni 29 % učencev 1. VIO, 20 % učencev 2. VIO in 34,7 % učencev 3. VIO. 29 % učencev 1. VIO meni, da je branje pri pouku pogosto pomembno, takšnega mnenja pa je tudi 34,4 % učencev 2. VIO in pa tudi 38,9 % učencev 3. VIO. Mnenja, da je branje pri pouku uporabno vedno je 38,7 % učencev 1. VIO, 38,9 % učencev 2. VIO in pa 9,5 % učencev 3. VIO. Graf nam pove, da se na splošno učenci strinjajo s tem, da je branje uporabna veščina tudi pri pouku. V 3. VIO pa zanimanje za branje in pouk upada in s tem je verjetno povezano tudi mnenje glede branja.

Grafikon 10

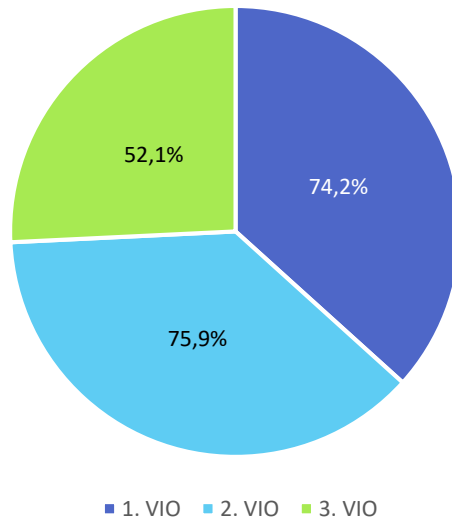
Učence smo vprašale, če se strinjajo s trditvijo, da je branje pomembno za učinkovito življenje. Na vprašanje je odgovorilo 214 učencev. Iz prvega VIO se je z njo strinjalo kar presenetljivih 96,8 % otrok. V drugem VIO je bilo otrok, ki se je s tem strinjalo kar 98,9 % in v tretjem VIO 88,3 % učencev. S tem grafikonom smo odkrile, da večina učencev na naši šoli misli, da je branje zelo pomembno za življenje (torej tudi izven šole).

Grafikon 11

Zanimalo nas je, katerih bralnih projektov se udeležujejo učenci naše šole (Grafikon 11). Učenci se najbolj udeležujejo projekta Bralna značka, čeprav udeležba pada z leti izobraževanja. Projekta Bralna značka se udeležuje glavnina 1. VIO (93,3 %), večji del 2. VIO (79,8 %) in več kot polovica 3. VIO (67,5 %). Na drugem mestu po udeležnosti je Cankarjevo tekmovanje, ki se ga udeležujejo najbolj učenci 2. VIO (36,9 %). Pri Bralnem dnevniku sodelujejo najbolj v 1. VIO (16,7 %). Pri projektih Rastem s knjigo in Poletavci najbolj sodelujejo učenci 3. VIO (13,4 %). Ostalih bralnih projektov se učenci udeležujejo v manjši meri. Pod ostale bralne aktivnosti so učenci umestili še Bralne mačke, Domače branje, Maček v žaklju ipd.

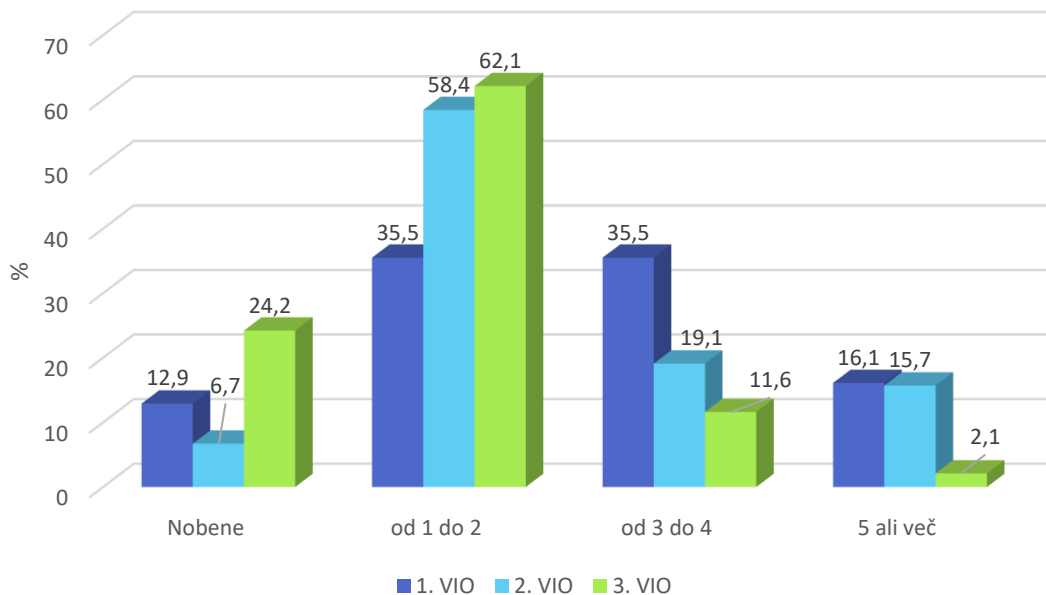
12. Rad/-a berem. (n=212)

Grafikon 12

Največji delež učencev, ki radi berejo najdemo v 2. VIO (75,9 %), zelo radi berejo tudi učenci 1. VIO (74,2 %), najmanj radi po knjigah posežejo učenci 3. VIO (52,1 %) (Grafikon 12).

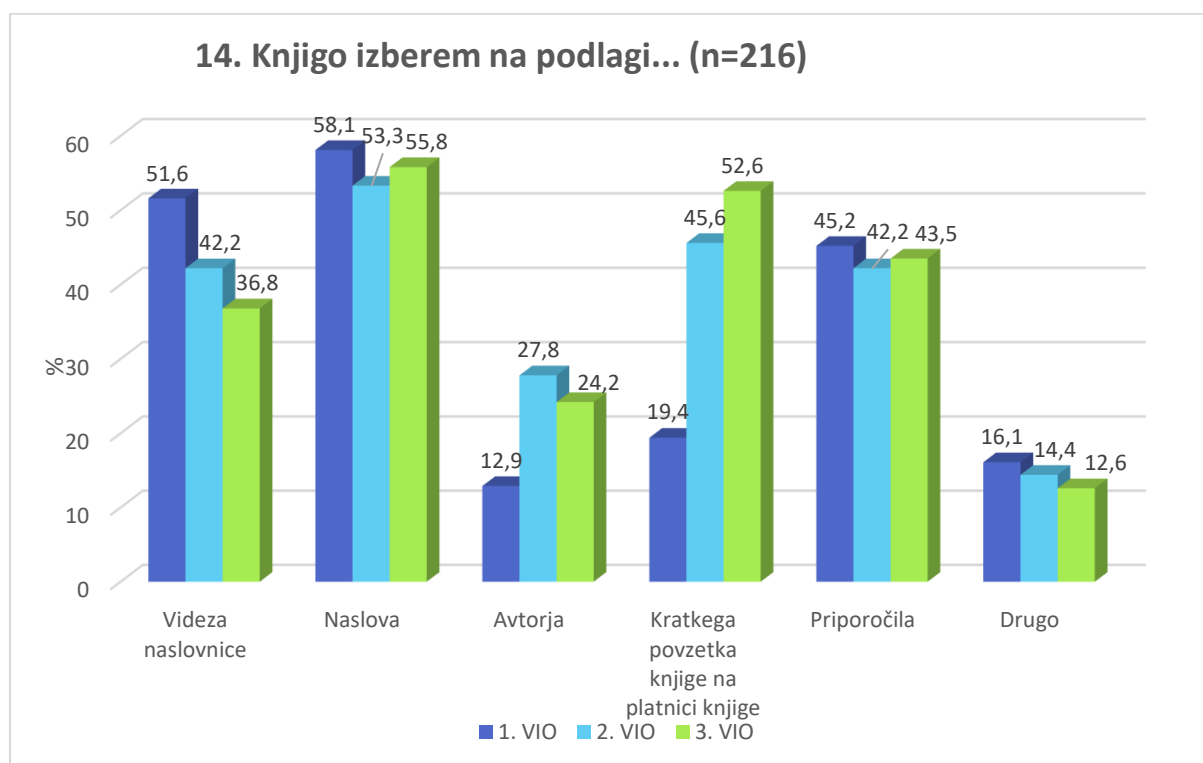
13. Koliko knjig prebereš na mesec? (n= 215)

Grafikon 13

Učence smo vprašale, koliko knjig preberejo na mesec (Grafikon 13). Odgovorilo je 215 učencev. Možni odgovori pa so bili nobene, od ena do dve, od tri do štiri in pet ali več. 12,9 %

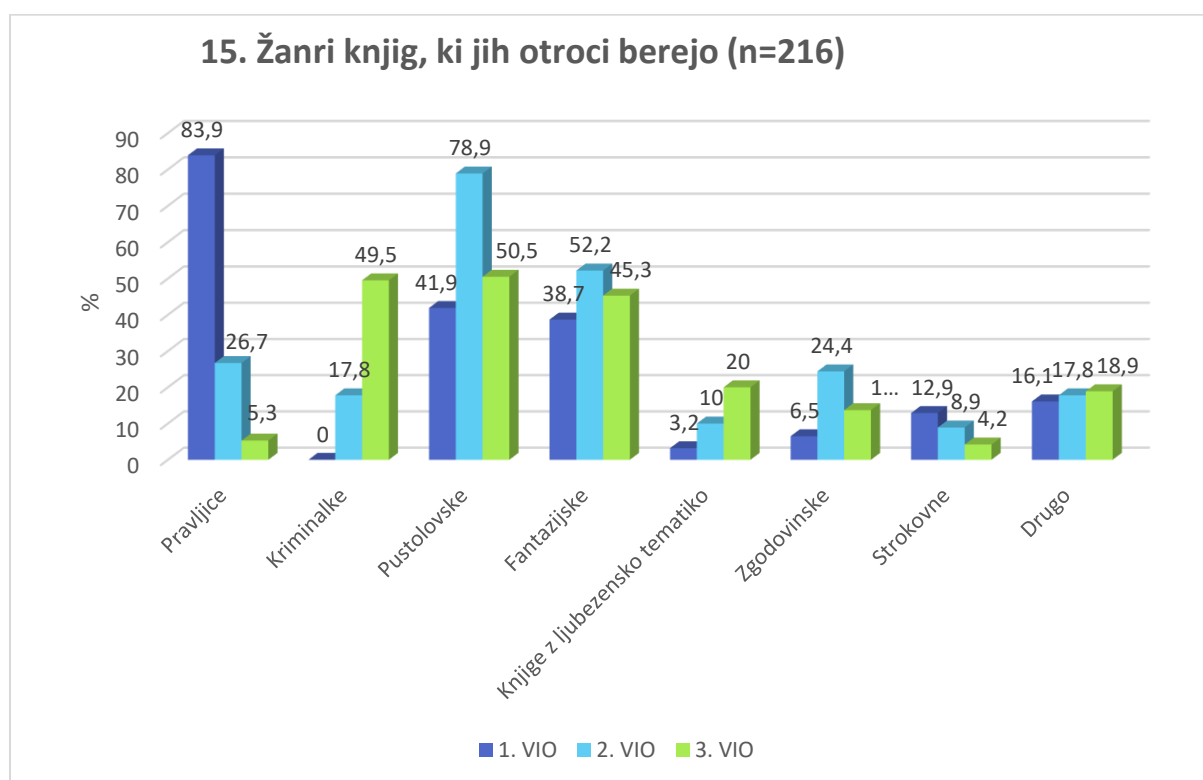
otrok iz prvega VIO ne prebere na mesec nobene knjige, 35,5 % otrok prebere od eno dve knjigi na mesec, prav tako 35,5 % učencev prebere od tri do štiri knjige na mesec in 16,1 % pet ali več knjig. Iz drugega VIO nobene knjige na mesec ne prebere le 6,7 % učencev, 58,4 % jih prebere eno ali dve knjigi, 19,1 % tri do štiri knjige in le 15,7 % otrok prebere pet ali več knjig na mesec. Opazimo lahko, da v drugem VIO otroci preberejo več knjig kot v prvem, ker so v branju že povsem samostojni. V tretjem VIO pa zanimanje za branje malo upade, saj je potrebno več prostega časa vložiti v šolo in učenje, branje v prostem času pa zamenjajo drugi interesi. Kar 24,2 % otrok ne prebere nobene knjige na mesec, 62,1 % učencev prebere eno ali dve, 11,6 % jih prebere od tri do štiri knjige in le 2,1 % otrok prebere pet ali več knjig. V tem grafikonu lahko jasno razberemo, da otroci v drugem vzgojno izobraževalnem obdobju preberejo največ knjig, malo manj aktivni so otroci od prvega do tretjega razreda in branje vidno upade v zadnjem VIO.

Grafikon 14

Zanimalo nas je, kaj je tisto, kar pritegne učence, da posežejo po knjigi (Grafikon 14). Ugotavljamo, da je za vse učence najbolj pomemben naslov knjige. V 1. VIO so se učenci na prvem mestu odločali na podlagi naslova (58,1%), nato videza naslovnice (51,6 %) in priporočila (45,2 %). Avtor in kratki povzetek knjige sta bila manj pomembna pri odločanju

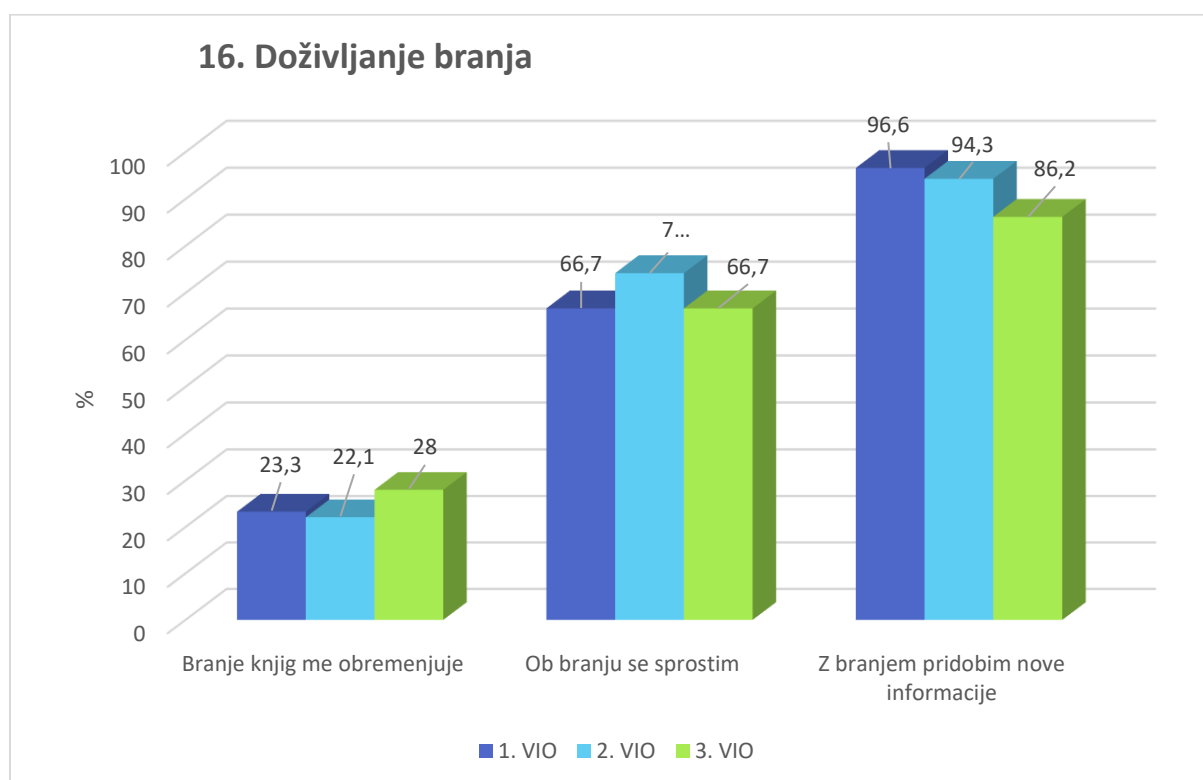
učencev 1. VIO za knjigo. Podobno kot v 1. VIO, so se učenci v 2. VIO za knjigo najbolj odločali na podlagi naslova (53,3 %), sledijo pa mu kratek povzetek (45,6 %), videz naslovnice (42,2 %) in priporočilo (42,2 %). Avtor je bil pomemben za več kot četrtno učencev 2. VIO (27,8 %). Tudi v 3. VIO je bil pri izbiri knjige najbolj pomemben naslov (55,8 %), vendar pa je bil skoraj enako pomemben tudi kratek povzetek knjige na platnici (52,6 %). Sledijo jima priporočilo (43,5 %), videz naslovnice (36,8 %) in avtor (24,2 %). Pod drugo so učenci zapisali kot pomembno še: dolžino knjige, ilustracije, kar zglada zanimivo, oznaka Zlata hruška in žanr.

Grafikon 15

Žanri knjig, ki jih učenci najraje berejo, so zagotovo odvisni tudi od starosti otrok, kar prikazuje Grafikon 15. Pravljičice najraje prebirajo učenci 1. VIO (83,9 %), veliko manj radi pa jih imajo učenci 2. VIO (26,7 %), še manj pa jih berejo učenci 3. VIO (5,3 %). Učenci 1. VIO kriminalk sploh ne berejo, raje pa jih imajo učenci 2. VIO (17,8 %), najraje pa jih v roke vzamejo učenci 3. VIO (49,5 %). Pustolovske knjige so na naši šoli izredno priljubljene, najraje pa jih prebirajo učenci 2. VIO (78,9 %). Zelo radi jih imajo tudi anketiranci iz 3. VIO (50,5 %) in učenci 1. VIO (41,9 %). Fantazijske knjige so zelo priljubljene med učenci vseh treh VIO. Najbolj priljubljene so med učenci 2. VIO (52,2 %), za njimi so učenci 3. VIO (45,3 %), najmanj priljubljene pa so

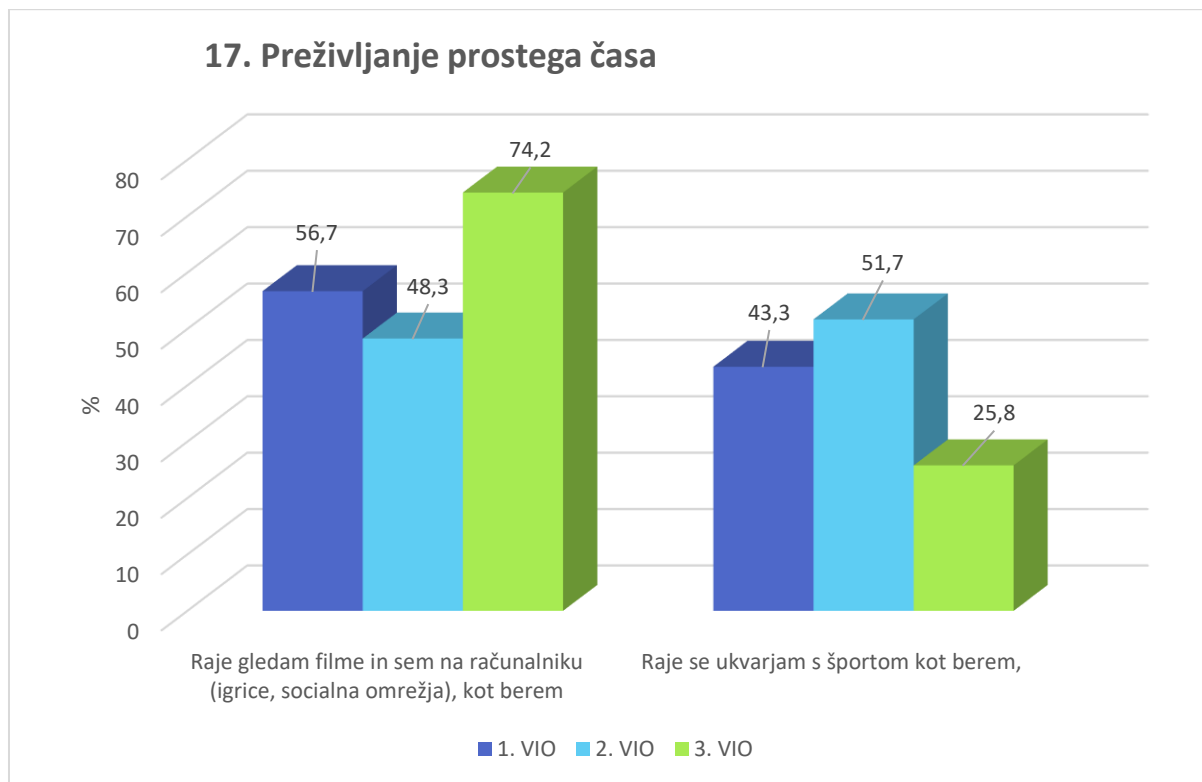
med učenci 1. VIO (38,7 %). Knjige z ljubezensko tematiko na naši šoli niso priljubljene, saj jih bere zgolj 20 % učencev 3. VIO, 10 % 2. VIO in 3,2 % učencev 1. VIO. Zgodovinske knjige bere samo 6,5 % učencev 1. VIO, 10 % učencev 3. VIO, največ zgodovinskih knjig pa preberejo učenci 2. VIO (24,4 %). 12,9 % učencev 1. VIO bere strokovne knjige, malo manj jih preberejo učenci 2. VIO (8,9 %), še manj pa jih preberejo učenci 3. VIO (4,2 %). Približno 18 % anketirancev se je odločilo za možnost »drugo«, pri kateri so napisali, da radi berejo tudi stripe, akcijske knjige, grozljivke, socialno-psihološke romane, poučne knjige ...

Grafikon 16

V anketi se je pojavilo tudi vprašanje, ki je anketirance spraševalo, kako sploh doživljajo branje. Možni odgovori so bili; branje knjig me obremenjuje, ob branju se sprostim in pa z branjem dobim nove informacije. Največ otrok se je strinjalo s tem, da z branjem dobijo nove informacije; in to kar 96,6 % otrok prvega VIO, 94,3 % drugega VIO in 86,6 % tretjega VIO. Branje obremenjuje 23,3 % otrok prvega vzgojno- izobraževalnega obdobja, 22,1 % drugega in najbolj obremenjuje učencev tretjega VIO, kar 28 %. Ob branju se sprosti 66,7 % otrok od prvega do tretjega razreda, 74,2 % otrok drugega VIO in ponovno 66,7 % tretjega VIO. S tem

grafikonom (Grafikon 16) lahko dokažemo, da starejši učenci ne uživajo več toliko v branju, saj ga občutijo kot obremenitev.

Grafikon 17

S tema vprašanjema smo hotele videti, kako učenci preživljajo prosti čas, ali ga zapolnijo s prebiranjem knjig ali s kako drugo dejavnostjo npr. gledanjem filmov, igranjem igrice na računalniku in socialnih omrežjih ter ukvarjanjem s športom (Grafikon 17). 56,7 % otrok, ki obiskujejo prvo VIO, pravi, da raje gledajo filme in so za računalnikom in 43,3 % učencev pravi, da se raje ukvarjajo s športom kot berejo knjigo. 48,3 % učencev drugega VIO raje gleda zaslon računalnika kot bere in 51,7 % se jih raje ukvarja s športom. V tretjem vzgojno izobraževalnem obdobju pa število učencev, ki raje gledajo filme in sedijo za računalnikom, precej naraste, kar do 74,2 % otrok, medtem ko se 25,8 % učencev vseeno raje ukvarja s športom, kot da bere. Tukaj lahko opazimo, da število učencev, ki raje preživljajo svoj prosti čas za prenosnikom, telefonom ali se ukvarjajo s športom, s starostjo narašča. Raje pa berejo veliko mlajši otroci.

3.2 Razprava

Hipoteza 1: *Temelji dobre bralne kulture se postavijo v družinskem krogu.*

Hipotezo 1 smo preverile s petimi trditvami in vprašanji. Ugotovile smo, da starši v vseh treh VIO spodbujajo učence k branju (temu je pritrdilo 94 % vseh učencev) in da so jim brali, ko sami še niso znali brati (92,5 %) (grafikon 3, 4). To pomeni, da so starši pri večini učencev postavili dobre temelje bralne kulture. Vendar pa smo hkrati ugotovile, da rada bere le dobra polovica učencev 3. VIO, in tri četrtine učencev 1. in 2. VIO (grafikon 12). Torej hipoteze ne moremo potrditi. Skoraj četrtina učencev 3. VIO, sploh ne prebere nobene knjige na mesec. Največ knjig na mesec preberejo učenci 1. VIO (polovica nad 3 knjige na mesec), nekoliko manj učenci 2. VIO, kjer jih največ prebere od ene do dve knjigi mesečno, dobra tretjina pa tri ali več. Največji delež učencev 3. VIO prebere od ene do dve knjigi, 13,7% pa tri knjige ali več (grafikon 13). Učenci 1. in 2. VIO ter njihovi družinski člani pogosteje obiskujejo knjižnico kot učenci zadnje VIO, kar potrjuje upad branja v 3. VIO (grafikon 6).

Hipoteza 2: *Branje pomaga učencem pri pouku.*

Hipotezo 2 smo preverjali z vprašanjem, v katerem smo učence povprašali, kako pogosto jim je branje v pomoč pri pouku. Ugotavljamo, da vsi učenci menijo, da je branje pomemben del učnega procesa. Le desetina jih namreč meni, da jim branje nikoli ali skoraj nikoli ne pomaga pri pouku. Hipotezo lahko potrdimo.

Hipoteza 3: *Učenci se aktivno vključujejo v dejavnosti, ki spodbujajo branje.*

Hipotezo 3 smo preverjale z vprašanjem, v katerem smo navedli različne bralne projekte na šoli, za katere so učenci povedali, ali sodelujejo v njih (grafikon 11). Hipotezo delno potrjujemo, saj je velik delež učencev vključen v Bralno značko, vendar pa se jih precej manj udeležuje ostalih bralnih projektov. Udeleženosť pri Bralni znački sicer pada. Medtem ko večina učencev 1. VIO sodeluje pri njej, je njihov delež v 2. VIO že manjši, najmanjši pa v 3. VIO, kjer sodeluje le še dve tretjini učencev. Še posebej v 2. VIO je pomembna aktivnost Cankarjevo tekmovanje, v 1. VIO pa Bralni dnevnik.

Hipoteza 4: Več kot polovica učencev izbere knjigo na podlagi kratkega povzetka na platnici knjige.

Hipotezo 4 smo preverjale na podlagi vprašanja o načinu izbire knjige. Učenci so izbirali med možnostmi: videz naslovnice, naslov, avtor, kratek povzetek knjige, priporočilo in drugo (grafikon 14). Hipotezo smo potrdile za 3. VIO, ne pa tudi za drugi dve VIO. 3. VIO je sicer kot najpomembnejši vir izbire knjige izbrali naslov, sledil pa je kratek povzetek knjige na platnici knjige. Obe te možnosti je izbrala več kot polovica učencev. Za 2. VIO je naslov najpomembnejši pri izbiri knjige. Manj kot polovica učencev je dejala, da je zanje pri izbiri knjige pomemben povzetek. V 1. VIO je kratek povzetek knjige med najmanj pomembnimi pri izbiri knjige. Zanje sta veliko bolj pomembna naslov in videz naslovnice.

Hipoteza 5: Učenci raje namenijo prosti čas drugim dejavnostim kakor knjigi.

Hipotezo 5 smo preverjale s trditvama, da učenci »raje gledajo filme in so na računalniku, kot da berejo«, ter »da se raje ukvarjajo s športom, kot da berejo« (grafikon 17). Hipotezo smo potrdile v vseh VIO, saj je več kot polovica učencev dala prednost pred branjem gledanju filmov in preživljanju časa za računalnikom ali pa športu. V 3. VIO se je tri četrtine učencev namreč strinjalo, da raje gleda filme in so na računalniku, kot da berejo. V 2. VIO je dobra polovica učencev dala prednost športu pred branjem. V 1. VIO je več kot polovica učencev dejala, da drži, da raje gledajo filme in so na računalniku, kot da berejo.

3.3 Zaključek

Za raziskovalno nalogo smo se odločile iz radovednosti. Ker vse tri zelo rade beremo, nas je zanimalo, kakšen odnos do knjig in branja imajo učenci naše šole. Zastavile smo si izziv, da ugotovimo, kaj vse vpliva na bralno kulturo in kako bralna kultura vpliva na učence. Zanimalo nas je tudi, ali učenci radi berejo, kaj najraje berejo, ali raje berejo ali se raje ukvarjajo s športom in so na računalniku ipd.

Ugotovile smo, da večina učencev naše šole rada bere, seveda pa je odvisno tudi to, kakšen bralni zgled ima otrok s strani družine. Domnevale smo, da temelj bralne kulture izhaja iz družine, to pa smo z našo raziskavo tudi potrdile. Pri razvoju otrokove bralne kulture je pomembno tudi, da ga k branju spodbujajo učitelji, šolski knjižničarji itd. Vendar to ni dovolj. Če otrok nima dobrega bralnega zgleda iz domačega okolja, bo veliko počasneje (morda sploh ne) razvil bralno kulturo.

Naša raziskava je tudi potrdila, da branje knjig z leti upada. S tem pojavom se je strinjala tudi naša šolska knjižničarka, s katero smo opravile intervju. Razložila nam je, da so učenci 1. in 2. VIO zelo zainteresirani za branje in izposojajo knjig, na koncu 2. VIO in v 3. VIO pa začne zanimanje upadati. Učenci 3. VIO običajno z branjem knjig prenehajo oz. berejo zelo redko, vendar se zanimanje za knjige, po besedah knjižničarke, zopet vrne na fakulteti.

Poleg pogostosti branja in odnosa do knjig nas je zanimalo tudi to, kaj učenci najraje berejo. Izvedele smo, da otroci na naši šoli radi berejo pustolovske in fantazijske knjige, mlajši pa predvsem pravljice. Po podatkih iz ankete smo izvedele tudi to, da otroci radi izbirajo knjige na podlagi različnih dejavnikov, kot so: priporočilo, naslov, videz naslovnice pa tudi avtorja in kratkega povzetka na platnici knjige. Iz raziskave lahko sklepamo, da učenci raje berejo zase in po svoji izbiri kot obvezna gradiva za šolo, saj so najbolj aktivni pri projektu Bralna značka, kjer si knjige lahko izbirajo sami.

V raziskovalni nalogi smo se ukvarjale tudi z vprašanjem, kako bralna kultura vpliva na učence in predvsem na njihov učni uspeh. Izvedele smo, da imajo učenci naše šole pri pouku slovenščine v povprečju zelo dobre ocene, kar je še dodatno potrdilo našo domnevo, da je branje pomembno za učinkovito učenje in dobre rezultate, s čimer se strinjajo tudi učenci. Poleg tega pa so učenci naše šole zelo enotni tudi pri tem, da je branje pomemben faktor

našega življenja in da ta veščina ni pomembna zgolj za šolske obveznosti, ampak tudi za vsakdanje življenje.

Z našo raziskovalno nalogo smo želele spoznati bralne navade učencev naše šole. Čeprav smo se omejile s hipotezami, ki smo jih postavile, smo si odgovorile na vprašanja, ki so nas najbolj zanimala. Odkrile smo veliko novega, se spoznale s teoretičnim delom branja in bralne kulture ter to tudi raziskale. Zagotovo pa bi bilo zanimivo raziskati tudi druge spektre tako širokega pojma, kot je bralna kultura. Zagotovo pa smo osvetlile vsaj en delček tega širokega pojma. Kot smo že omenile, branje je potovanje, ki se nikoli ne konča. Z našo raziskovalno nalogo smo spisale še eno poglavje bralnega potovanja, a to ni konec, to je priložnost za nov začetek, saj raziskovanja nikoli ni preveč.

4 VIRI IN LITERATURA

1. Breznik, Maja, 2005: Knjižna kultura. Ljubljana: Umco.
2. Grosman, Meta, 2003: Beremo skupaj. Priročnik za spodbujanje branja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
3. Hedges, Burke, 2001: Z branjem do bogastva. Ljubljana: Amalietti.
4. Jug, Jurij, 1986: Tehnike branja. Kranj: Moderna organizacija.
5. Vačun Kolar, Marija, 2005: Mladi bralec. Slovenj Gradec: Cerdonis.
6. Kesič Dimic, Katarina, 2010: Priporčnik o branju. Ljubljana: Alba.
7. Haramija, Dragica, Vilar, Polona, 2017: Bralna kultura kot pomemben dejavnik razvoja bralne pismenosti. Otrok in knjiga, številka 98, letnik 44. str. 5-16.

SPLETNI VIRI

1. [http://pefprints.pef.uni-lj.si/3080/1/Uvajanje CT v 1. razred OS Magistrsko delo Katarina Grom.pdf](http://pefprints.pef.uni-lj.si/3080/1/Uvajanje_CT_v_1._razred_OS_Magistrsko_delo_Katarina_Grom.pdf) (6. 12. 2021)
2. <https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/> (15. 1. 2022)
3. <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201504191.pdf> (5. 3. 2022)
4. <https://www.jakrs.si/bralna-kultura> (10. 11. 2021)
5. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-7Z7FKJ62/856d89d5-8a3d-408c-b6c0-5a127c35fb12/PDF> (12. 2. 2022)
6. [Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS \(bralnaznacka.si\)](#) (23. 1. 2022)

5 VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA

Slika 1, 2: Arhiv urednice

Slika 3, 4: Nika Skodlar

6 PRILOGA

Anketni vprašalnik

Pozdravljeni, smo Kristina, Uma in Nika iz 8. razreda. Prosimo te, da izpolniš anketo ter nam tako pomagaš pri raziskovalni nalogi na temo bralne kulture na naši šoli. Anketo izpolnjuješ tako, da obkrožiš odgovor, ki je zate najbolj ustrezen. Prosimo, da obkrožiš iskreno. Anketa je anonimna. Za sodelovanje se ti lepo zahvaljujemo.

1. Obkroži črko pred razredom, ki ga obiskuješ:

- a) 1.razred
- b) 2. razred
- c) 3. razred
- d) 4.razred
- e) 5.razred
- f) 6.razred
- g) 7.razred
- h) 8.razred
- i) 9.razred

2. Spol:

- a) Moški
- b) Ženski

3. Ali so ti starši brali, ko si bil v vrtcu, oz. še nisi znal sam brati?

- a) Da
- b) Ne

4. Prosim za vsako trditev označi, v kolikšni meri drži v tvojem primeru.

	Ne drži	Drži
Starši me spodbujajo k branju.		
Moja mami veliko/rada bere.		
Moj oči veliko/rad bere.		

5. Kako pogosto v vaši družini kupujete knjige?

- a) nikoli
- b) vsak mesec
- d) občasno

6. Kako pogosto si v vaši družini izposojate knjige v knjižnici?

- a) nikoli
- b) 1-2 krat na mesec
- c) občasno

7. S kom se pogovarjaš o prebrani knjigi? (možnih je več odgovorov)

- a) s starši
- b) s sošolci in prijatelji
- c) z bratom (sestro)
- d) se ne pogovarjam

8. Kakšna je bila lansko leto tvoja zaključna ocena pri slovenskem jeziku?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5
- f) Nimamo še številčnega ocenjevanja.

9. Kako pogosto ti branje pomaga pri pouku?

- a) Nikoli
- b) Skoraj nikoli
- c) Včasih
- d) Pogosto
- e) Vedno

10. Meniš, da je dobro branje pomembno za učinkovito učenje?

- a) da
- b) ne

11. Pri katerem bralnem oz. ustvarjalnem projektu sodeluješ? (možnih več odgovorov)

- a) Bralna značka
- b) Cankarjevo tekmovanje
- c) Šolski časopis
- d) Literarni natečaji
- e) Poletavci – poletni bralci
- f) Bralni dnevnik
- g) Rastem s knjigo
- h) Mesec skupnega branja
- i) Bralna značka
- j) Drugo _____

12. Ali rad bereš?

- a) Da
- b) Ne

13. Koliko knjig prebereš na mesec?

- a) nobene
- b) od 1 do 2
- c) od 3 do 4
- d) 5 ali več

14. Na podlagi česa izbereš knjigo? (Možnih je več odgovorov)

- a) Videza naslovnice
- b) Naslova
- c) Avtorja
- d) Kratkega povzetka knjige na platnici knjige
- e) Priporočila
- f) Drugo: _____

15. Katere žanre knjig najraje bereš? (Možnih je več odgovorov)

- a) Pravljice
- b) Kriminalke
- c) Pustolovske
- d) Fantazijske
- e) Knjige z ljubezensko tematiko
- f) Zgodovinske
- g) Strokovne
- h) Drugo _____

16., 17. Za vsako trditev označi, v kolikšni meri drži zate.

	Drži	Ne drži
Branje knjig me obremenjuje.		
Ob branju se sprostim.		
Z branjem pridobim nove informacije.		
Raje gledam filme, kot berem.		
Raje se ukvarjam z računalnikom (igrice, socialna omrežja ...) kot berem.		
Raje se ukvarjam s športom kot berem.		